

VERMISCHTES (oktober 2022)

"Een tijdaankondiging in de zomer" noemde Annette Kurschus (Präses van de EKD) haar toespraak. Zij pleitte voor een voorzichtige en behoedzame omgang met de uitdagingen van steeds nieuwe crises. Op dit moment verspreidt zich een prikkelbare en latent agressieve uitputting in kerk en samenleving. »We zijn de steeds weer nieuwe crises beu. ... Het is een verkeerde conclusie om te denken, dat het mogelijk zou zijn om grip te krijgen op de wereld en het niet beschikbare beschikbaar te maken. ... Het is verstandig en eerlijk om toe te geven dat we geen gemakkelijke en frivole antwoorden hebben op de grote vragen van leven en dood, oorlog en vrede. Hoewel het "nieuwe tijdperk van oorlog en epidemieën" vraagt om beslissingen en het beantwoorden van vragen, mag een eenvoudig ja of nee niet de gecompliceerde realiteit beknotten. ... Tegelijkertijd mogen kwesties van vrede en veiligheid niet worden uitgespeeld of afgezet tegen kwesties van klimaatbescherming en het behoud van de schepping. Klimaatverandering is de grootste aanjager van honger. Klimaatbeleid is ook een kwestie van rechtvaardigheid en veiligheid. ... Daarom vind ik het kortzichtig om aan één kant te besparen en alles in de versterking van de bewapening te stoppen. Klimaat- en veiligheidsbeleid, dat zijn naam verdient, zal nooit ten koste gaan van, maar altijd ten voordele van de armen over de hele wereld en ook ten behoeve van de armen in ons land gevoerd kunnen en moeten worden. ... Alles heeft met alles te maken en daarom hebben wij het zo dringend nodig: hemelsbrede hoop en onuitputtelijk vertrouwen. Vooral in tijden van crisis en oorlog is het reddend realistisch dat we rekening houden met de mogelijkheid van het onmogelijke – dat God in de wereld komt: Niet beschikbaar. Plotseling. Onverwacht. (www.ekd.de/johannisempfang2022)

Besluit om wapens te leveren niet onchristelijk

Vanuit het oogpunt van de voorzitter van de Raad van de Evangelische Kerk in Duitsland (EKD), Annette Kurschus, zijn de Duitse wapenleveringen aan Oekraïne verenigbaar met christelijke principes. »Het volk van Oekraïne heeft recht op verdediging. En er is ook het christelijke gebod van noodhulp wanneer mensen worden vermoord, gemarteld, vernederd, verdreven.« Volgens Kurschus gaat het bij de wapenleveringen om "overwegingen in een situatie van grote dilemma's". »Ik heb gestudeerd in Bonn, gedemonstreerd in de jaren '80 tegen het dubbele NAVO-besluit. Ik had nooit kunnen vermoeden dat ik wapenleveringen ooit zou erkennen als een verantwoorde politieke beslissing.« Gezien de gevolgen van de oorlog en de toename van de Duitse bewapeningsuitgaven, waarschuwde de voorzitter van de EKD-raad voor sociale onrust. In de Corona-periode hadden mensen die twee jaar bijna niets verdienden graag meer steun gehad. »Nu zijn er ineens 100 miljard voor wapens. Dat vermindert het vertrouwen in de politiek«, aldus Kurschus. Dit zou kunnen leiden tot onrust in het land (EKD 01-07-2022)

De Nordkirche gaat de toekomst aan.

De Landessynode heeft besloten om verdere ontwikkeling van het toekomstprogramma van de kerk "Horizonte 5" verder te ontwikkelen en heeft de opdracht gegeven de daartoe aanwezige handreikingen verder te concretiseren. Er zal een evangelisch profiel worden opgesteld en de aanwezigheid en relevantie hiervan zal in de sociale ruimte worden benadrukt. Commissies zullen moeten openstaan voor zowel kerkleden als niet-kerkleden, beheer en administratie moeten worden vereenvoudigd en de samenwerking tussen verschillende beroepsgroepen moet bevorderd en geïntensiveerd worden. Innovatieve concepten voor het omgaan met de kerkbelasting en de digitalisering van de Nordkirche zijn belangrijk. (Nordkirche 17-09-2022)

De EKD heeft een **richtlijn voor klimaatbeleid** opgesteld. Deze richtlijn beschrijft een standaard voor kerkelijke klimaatbescherming waaraan toekomstige wettelijke regelingen van de Landeskirchen gemeten kunnen worden. Dit biedt daarmee een basis voor uniforme en controleerbare regelgeving. De richtlijn wordt aangevuld met een roadmap voor het bereiken van netto broeikasgasneutraliteit. Terwijl de klimaatbeschermingsrichtlijn het wettelijk kader laat zien, presenteert de roadmap het wetenschappelijke kader waarbinnen tot 2035 netto broeikasgasneutraliteit kan worden bereikt. De Beauftragte für Schöpfungsverantwortung der EKD, Landesbischöfin Kristina Kühnbaum-Schmidt (Nordkirche), ziet in de klimaatbeschermingsrichtlijn een „belangrijke stap op weg naar klimaatneutraliteit. “Met deze oriëntatie maken we duidelijk: Als evangelische kerk willen wij de huidige klimaatbeschermingswetten van de Landeskirchen en het besluit van de EKD synode over klimaatneutraliteit consequent en bindend uitvoeren.” (EKD 29-09-2022)

is een nieuw logo van de Landeskirche Sachsen. Er zijn veel inspirerende zaken, waar de kerk op veel plaatsen al met frisse ideeën mee aan de slag gaat: in verkondiging, bestuur, communicatie, liturgie, in de sociale ruimte of in diaconale actie. Het plan is om al deze initiatieven en processen in kaart te brengen en een krachtig netwerk op te bouwen.» Ik sta altijd versteld van de creatieve ideeën die onze kerkgemeenten bedenken voor hun omgeving of van de nieuwe vormen van kerkelijk leven die ze ontwikkelen. De gemeente gaat nu al verder dan voorheen – en de kerk zou in de toekomst op dezelfde manier verder kunnen gaan. En het beste van alles: de kerkgemeenten doen het op eigen kracht en zonder "veel lawaai" te maken. Zoveel Saksische bescheidenheid is bijna een beetje jammer omdat sommige ideeën misschien ergens anders goed van pas komen. Daarom is er nu het logo: Kerk die verder gaat. Je kunt je laten inspireren en ervaringen uitwisselen.« (OLK Karl-Ludwig Ihmels) (evlk Sachsen 07-09-2022)

Met Pinksteren was het feest! 10 jaar Nordkirche !

De Nordkirche ontstond in 2012 uit een fusie van de Landeskirche Mecklenburgs, de Pommersche Evangelische Kirche en de Nordelbische Kirche. 920 Kerkgemeenten, verdeeld over 40.000 km², tellen samen bijna 1,9 miljoen leden (28,9 % van de bevolking).

»De Nordkirche is een belangrijke pijler van ons maatschappelijk waardesysteem. Wij ervaren juist nu dat eenheid, vrede, vrijheid, democratie en solidariteit niet vanzelfsprekend zijn.« (Bettina Martin, Mecklenburg-Vorpommern) De deuren van de Nordkirche stonden zowel in 2015 als ook nu wijd open voor vluchtelingen. Ties Rabe (Hamburg) wees erop dat »de Nordkirche met moed en energie vooruitkijkt.« Christian Stäblein (EKBO) noemde de Nordkirche “een erkend succesmodel van samenwerking en saamhorigheid tussen Oost en West, tussen metropool en prachtige stranden, tussen moeras en heide en een partner, die soms over structuren en grenzen heen kijkt als de situatie daarom vraagt.” Alle gemeenten kregen in 2012 een lindeboom en nu zaailingen van pioenrozen. (epd 07-06-2022)

Tijdens de **feestelijke oecumenische dienst op de dag van de Duitse eenheid** (3 oktober jl.) pleitte de Landesbisschop van Thüringen, Friedrich Kramer voor een samenzijn zonder geweld, kwaadaardigheid, bedrog, hypocrisie, afgunst en laster én voor luisteren naar elkaar op oog- en

oorhoogte. »Geen geweld – dat is de consent, die door de vreedzame revolutie in het nieuwe Duitsland werd ingebracht. En dat is de basis van de democratie, want alleen in een geweldvrije discours is een zinvolle oplossing te vinden. En dat is in deze dagen voorwaar niet eenvoudig.« Met alle tegengestelde meningen en standpunten moet de focus liggen op hoe de gevolgen van oorlog en crises kunnen worden overwonnen en hoe naar elkaar wordt geluisterd. »Zelfs als de economische groei instort en velen worden geconfronteerd met grote en existentiële uitdagingen, zullen we alleen samen kunnen groeien als we boosaardigheid en laster, jaloezie, hypocrisie en fraude van ons afwerpen.« De Landesbisschop baseerde zijn preek op 1.Petrus 2,1-3 (EKD/EKMD 03-10-2022)

#wärmewinter

is een **gezamenlijke initiatief van de EKD en Diakonie Deutschland** om in tijden van hoge prijzen en belastingen mensen tegemoet te komen. Kerken en Diakonie zullen deze herfst en winter hun deuren openen en in heel Duitsland “verwarmende plaatsen” aanbieden. »Het is belangrijk om onze ruimtes open te stellen voor iedereen die hulp nodig heeft en op te komen voor degenen wiens stem niet wordt gehoord.« (Annette Kurschus, EKD) De #wärmewinter zal een teken zijn dat kerk en diaconie niemand in de kou laten staan.« (Ulrich Lillie, president Diakonie) Met zo veel mogelijk ideeën en gezamenlijke activiteiten en programma’s van de plaatselijke kerken en diaconieën zal er een zichtbaar en publiek signaal afgegeven worden tegen sociale kou en voor menselijkheid en liefdadigheid. De samenhang in onze samenleving wordt opnieuw op de proef gesteld. We zullen alle verdeeldheid zaaïende tendensen en politieke radicalisering, zoals de proclamatie van een "Winter vol woede" met filantropie en veel concrete aanbiedingen in het hele land resoluut tegengaan en de integrerende krachten in onze samenleving versterken. (EKD/Diakonie 27-09/05-10-2022)

ZUSAMMEN:HALT

Ökumenische Friedensdekade
6. bis 16. November 2022
www.friedensdekade.de

De **Friedensdekade** van dit jaar vindt plaats tegen de achtergrond van de Russische agressieoorlog tegen Oekraïne en vele andere gewapende conflicten in de wereld. In het licht van oorlogen, de klimaatcrisis en andere mondiale

uitdagingen, gaat het ook om het vinden van stabiliteit en meer samenhang tussen mensen over de hele wereld. Het motto "ZUSAMMEN:HALT" vestigt de aandacht op de noodzaak van internationale samenwerking, die met het oog op de oorlogen en crises van onze tijd nog belangrijker wordt. Duizenden kerkdiensten, gebeden voor vrede en voorlichtingsbijeenkomsten gaan dit jaar in op de vraag hoe het mogelijk is om samen te leven in een geglobaliseerde wereld. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de klimaatverandering en de oorlog in Oekraïne. (EKD juni/sept. 2022)

De EKD heeft voor de communicatie rond het thema **oecumene** een **logo** laten ontwikkelen. We zijn blij met een brede verspreiding en veelvuldig gebruik van het logo. Het logo visualiseert twee verbindende aspecten van oecumene: het hart staat voor de emotionele vertaling van de gemeenschappelijke hoop in Christus (OneHope), het dak staat voor de gemeenschappelijke woning in de wereld (OneHome). In

combinatie met deze twee elementen resulteert het kruis in een eenvoudig en snel te begrijpen ontwerp. (EKD sept. 2022)

De **“Frohe Botschaft”**, een maandelijks uitgebrachte krant, viert haar 125 jaar bestaan! De titel is het programma en bepaalt de inhoud – uitleg van actuele preken, een beeldmeditatie over de spreuk van de maand, Bijbelse impulsen, pastorale kwesties, geloofsbetuigingen. Met 30.000 abonnees in heel Duitsland hoort **“Frohe Botschaft”** niet alleen tot de oudste maar ook tot de meest gelezen kerkelijke kranten. Naast het kernverspreidingsgebied (voormalige DDR) zijn er ook veel lezers in Zuid-Duitsland en in het Rijngebied te vinden. (ekbo 01-06-2022)

Wolfgang Huber, de voormalige bisschop van de EKBO, heeft een boek geschreven over de ethiek van de digitalisering. Hij beschrijft de technische en sociale ontwikkeling en laat aan de hand van voorbeelden zien hoe de digitalisering onze privésfeer heeft uitgehold, het publiek heeft opgedeeld in **“deelpublieken”** die uit elkaar drijven, de remmingsdrempels heeft verlaagd en de grens tussen waarheid en leugen vervaagd. Huber kijkt met een realistische blik op de technische veranderingen. Het begint bij de taal: hoe sociaal zijn de **»sociale media«** in het echt? Zijn algoritmen die leren door middel van patroonherkenning daarom **»intelligent«**? Wij vergeten snel dat het machines zijn die door mensen werden ontwikkeld en dat wij

in geval van nood ook de stekker er uit kunnen trekken ... In dit heerlijk helder geschreven boek laat Wolfgang Huber zien hoe consensuele ethische principes te vinden zijn voor het omgaan met digitale intelligentie (C.H. Beck, ISBN 978-406-79020-1)

“kerk is cool” – oude muren bieden bescherming tegen hitte.

Kerkgebouwen zouden een vast bestanddeel van lokale hittegolf-concepten moeten zijn. Open kerken zijn te vinden van Noord- tot Zuid-Duitsland en vooral in binnensteden behoren kerkgebouwen tot de zeldzame openbare plaatsen die gratis koeling bieden. De stichting

KiBa stelt voor: **»Gebruik de vele open kerken om af te koelen en spiritueel bij te tanken«**. Hoewel de hittestructuren elkaar opvolgen en verwacht wordt dat deze trend zich voortzet hebben nog maar

weinig kerken dit potentiaal ontdekt. Zo zouden bijvoorbeeld in de zomermaanden de openingstijden tot ver in de avond uitgebreid kunnen worden. (epd 21-07-2022)

De Landesbisschop van Beieren, **Heinrich Bedford-Strohm**, heeft voor zijn compromisloze" pleidooi voor de redding van vluchtelingen op zee de "Albert-Schweitzer-Medaille 2022" toegekend gekregen. (ekd 14-09-2022)

Als gevolg van corona zijn ook de Evangelischen Akademien veel digitaal gaan werken. Dat betekent ook voor ons in Nederland een groot voordeel – gratis deelname aan workshops en cursussen op afstand! Informatie is makkelijk via de goed onderhouden websites verkrijgbaar. Op het gebied van de voormalige DDR bestaan er Evangelische Akademien in Sachsen , Sachsen-Anhalt, Thüringen, Berlin en bij de Nordkirche. Een blik op de programma's is informatief en zeker de moeite waard.

Juliane van der Mossel, oktober 2022